

DOI: 10.5817/CZ.MUNI.P280-0311-2023-18

VÝVOJ A PROGNÓZA POČTU PODNIKOV V REGIONECH SLOVENSKA

Development and Forecast of the Number of Enterprises in the Regions of Slovakia

MILAN FILA¹**MICHAL LEVICKÝ²**

¹Vysoká škola aplikované psychologie, s.r.o. | ¹College of Applied Psychology
✉ Karlštejská 11/30, 158 00 Praha, Czech Republic
E-mail: fila@vsaps.cz; milan.fila@gmail.com

²Ústav ekonomiky a manažmentu | ²Institute of Economics and Management
Fakulta prírodných vied a informatiky | Faculty of Natural Sciences and Informatics
Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre | Constantine the Philosopher University in Nitra
✉ Trieda Andreja Hlinku 1, 949 01 Nitra, Slovak Republic
E-mail: mlevicky@ukf.sk; mlevicky@gmail.com

Anotace

Vývoj počtu podnikov má veľký význam pre hospodársky rast, vytváranie pracovných miest, odolnosť voči krízam či pre rast produktivity. Cieľom príspevku je kvantitatívne a kvalitatívne zhodnotenie vývoju počtu podnikov a jeho prognóza na Slovensku a v jeho regiónoch. Okrem všeobecných teoretických vedeckých metód sme použili metódy časovej analýzy. Počet podnikov sme prognózovali prostredníctvom lineárneho trendu. Intenzitu rozdielov vo vývoji počtu podnikov v regiónoch SR sme sledovali prostredníctvom variačného koeficientu. Z hlavných výsledkov vyplýva, že počet podnikov na Slovensku dlhodobo rastie. Najväčšiu časť tvoria malé a stredné podniky, pričom najviac ich je dlhodobo sústredených v hlavnom meste a blízkom okolí. Zvyšné regióny dlhodobo zaostávajú a dynamika rastu podnikov nedosahuje úroveň potrebnú na zmiernenie regionálnych rozdielov v porovnaní s Bratislavským samosprávnym krajom. Najmenej priaznivá situácia je v Prešovskom samosprávnom kraji, kde v posledných desiatich rokoch narastal najmä počet mikropodnikov, pričom pri stredných podnikoch bol rast výrazne pomalší.

Klíčovú slova

Podnikanie, MSP, počet podnikov, regionálne rozdiely

Annotation

The development of the number of enterprises is of great importance for economic growth, job creation, resistance to crises or productivity growth. The aim of the article is prediction and a quantitative and qualitative analysis of the number of enterprises in Slovakia and its regions. In addition to general theoretical scientific methods, we used time analysis methods. We forecasted the number of enterprises using a linear trend. We monitored the intensity of differences in the development of the number of enterprises in the regions of Slovakia through the coefficient of variation. The main results show that the number of enterprises in Slovakia has been growing for a long time. The largest part is made up of small and medium-sized enterprises, while most of them are long-term concentrated in the capital and the surrounding area. The remaining regions have been lagging behind for a long time, and the dynamics of business growth does not reach the level necessary to mitigate regional disparities compared to the Bratislava self-governing region. The least favorable situation is in the Prešov self-governing region, where in the last ten years the number of micro-enterprises has grown, while the growth of medium-sized enterprises has been significantly slower.

Keywords

entrepreneurship, SME, number of enterprises, regional disparities

JEL Classification: R11

1. Úvod

Vývoj počtu podniků má velký význam pro hospodářský růst a vytváření pracovních míst v ekonomice krajiny a regionu. Ak počet podniků roste, zvyšuje se aj konkurence mezi nimi, čo může vést k nižším cenám pro spotřebitelův a k zlepšení kvality produktů a služeb. Rostící počet podniků tiež znamená větší rozmanitost v hospodářství, čo pozitivně vplývá na jeho odolnost vůči krizám a na zvyšování produktivity. Podnikání může být pro mnohých lidí cestou k zlepšení svých životních podmínek. Na druhé straně, pokles počtu podniků může mít negativní vplýv na hospodářství a zaměstnanost. Znižování počtu podniků může znamenat koncentraci trhu a zvyšování monopolní pozice některých firem, čo může vést k vyšším cenám pro spotřebitelův a k horší kvalitě produktů a služeb.

Špecificky stav malého a středného podnikání a počet podniků v tejto kategorii sa považuje za hlavný ukazovateľ ekonomického rozvoja krajiny a regiónov. Malé a středné podniky majú významný vplýv na sociálny rozvoj krajiny, vytvárajú pracovné miesta, konkurujú veľkým podnikom, stávajú sa súčasťou globálneho trhu, prispievajú k zmiernovaniu chudoby v rozvojových krajinách (Myslimi & Krisdela, 2015). Malé a středné podniky sú vnímané ako hnacia sila zmeny pre inkluzívny hospodársky rast, regionálny rozvoj, vytváranie pracovných miest a znižovanie chudoby. Reorganizácia výroby na medzinárodnej úrovni má významný vplýv na malé a středné podniky, najmä prostredníctvom rozšírenia ich obchodných príležitostí a sú silnou posilou pre rozvoj ekonomiky krajiny (Sanjeewa, 2021). Význam malých a středných podniků je však dôležitý aj z hľadiska národnej ekonomiky, kdeže vytvárajú najväčšiu časť HDP v každom kraji (medzi 55–95 %), sú tvorcami nových pracovných miest a vytvárajú najviac inovácií použiteľných v ekonomike a zároveň predstavujú jeden z najdôležitejších zdrojov príspevků do miestnych a národných rozpočtov (Chasovschi et al., 2021). Malé a středné podniky sú flexibilnejšie a vytvárajú priestor pre personalizáciu. Majú jednoduchú vnútornú štruktúru a vysoký stupeň transparentnosti informácií. Sú flexibilnejšie a dokážu sa lepšie prispôbiť zmenám na trhu. Dokážu nájsť medzeru na trhu, vyvíjať riešenia pre individuálne potreby spotrebiteľův, a tým rozširovať rozsah svojej pôsobnosti. Avšak na druhej strane malé a středné podniky majú problémy s financovaním a sú náchylné na nedostatok kapitálu (Liu, 2020). Mikropodniky a malé podniky majú dominantné postavenie vo vidieckom prostredí a významne prispievajú k regionálnemu rozvoju. Vidiecke oblasti špecificky v oblasti Slovenska sa považujú za málo využívané a ich využitie je kľúčom k obnove vidieckych podnikův (Ágh et al., 2021; Mura & Ključnikov, 2018). Malé a středné podniky sú tiež považované za akcelerátory inovácií, ktoré sú základným zdrojom rastu konkurencieschopnosti regionálnej ekonomiky. Medzi Indexom regionálnej konkurencieschopnosti a inovačnou výkonnosťou je pritom veľmi silná korelácia (Hudáková & Maroš, 2019). Príležitosťou sú zmeny v oblasti rozvoja a širokého využívania nových technológií, ktoré majú uplatnenie vo všetkých sférach ekonomiky (Stacho et al., 2021). Inovačnému potenciálu malých a středných podnikův môže napomôcť implementácia nástroja na Riadenie výkonnosti podniku (Gruenbichler et al., 2021). Pozitívne možno hodnotiť zistenia dotazníkového prieskumu, na základe ktorých pandémie koronavírusu pozitivne ovplyvnila inovačné aktivity až v tretine malých a středných podnikův (Urbaníková et al., 2020). Vplyvy pandémie koronavírusu sa podľa viacerých autorův líšili podľa odvetvia, pričom maloobchod, služby, stravovanie a pohostinstvo či printové média uvádzali najväčšie prepady. Naopak podniky zaoberajúce sa financiami, či podniky súvisiace so správou a obchodom s nehnuteľnosťami zaznamenali menej negativné dopady. Viaceré výsledky tiež poukazujú na finančnú nestabilitu potrieb mnohých podnikův (Bartik et al., 2020; Lincényi et al., 2021). Nepriaznivý vplýv na vývoj počtu podnikův môžu mať viaceré faktory. V prípade malých a středných podnikův sa najčastejšie jedná o príčiny súvisiace s financovaním podnikův. Ako uvádzajú (Mura & Buleca, 2012), každý podnik potrebuje na svoju činnosť vlastné finančné zdroje. Mnohé firmy však formou samofinancovania nedokážu zabezpečiť bezproblémový chod podnikania a využívajú rôzne formy externých zdrojův vyrovnania. Externé zdroje financovania malých a středných podnikův sú však obmedzené a existuje rozdiel medzi dopytom po finančných zdrojoch a ich ponukou. Komplikovanejší prístup malých a středných podnikův k externému financovaniu možno vysvetliť preferenciou veľkých podnikův zo strany bánk, problémom nesplácaných úverův bánk, vysokými úrokovými sadzbami a vysokými požiadavkami bánk (Hadžić & Paunović, 2021). Je preto potrebné, aby sa prístup malých a středných podnikův k externému financovaniu podporoval zo strany subjektův hospodárskej politiky (Rao et al., 2021).

Sledovanie počtu podnikův v regiónoch je dôležité pre lepšie porozumenie hospodárskej situácii a potenciálu v danom regióne. Tieto informácie môžu byť použité pre podporu hospodárskeho rastu, vytváranie pracovných miest a na podporu rozvoja nových podnikateľských príležitostí v regióne. Ak počet podnikův v danom regióne klesá, môže to znamenať, že sa v danom regióne klesá počet pracovných miest a hospodárska aktivita klesá. To môže mať negativný vplýv na miestne obyvateľstvo a miestne komunity. Na druhej strane, ak počet podnikův v regióne rastie, môže to znamenať, že daný región má perspektívu na hospodársky rast a vytváranie nových pracovných miest.

2. Cíl a metody

Cieľom príspevku je kvantitatívne a kvalitatívne zhodnotenie vývoja počtu podnikov a jeho prognóza na Slovensku a v jeho regiónoch. Pri spracovaní tohto vedeckého článku sme vychádzali tak z teoretických poznatkov, ako aj z informácií získaných z dostupných domácich a zahraničných literárnych zdrojov pozostávajúcich predovšetkým zo sekundárnych informačných zdrojov. Sekundárnym zdrojom informácií boli údaje a poznatky získané štúdiom, spracovaním a analýzou vedeckých a odborných publikácií, ako aj dostupných štatistík. Údaje o vývoji počtu podnikov sme čerpali z databázy FinStat, ktorá predstavuje online platformu na prácu s dátami o slovenských podnikoch. FinStat predstavuje komerčný projekt, ktorý automatizovane spracováva dáta z verejného Registra účtovných závierok. Zhodnotenie bolo zamerané teda len na podniky, ktoré povinne zverejňujú svoje účtovné závierky v Registri účtovných závierok, čo sú prevažne právnické osoby (obchodné spoločnosti). Okrem uvedeného zdroja sme pri vlastnom zhodnotení použili vybrané údaje z databázy Štatistického úradu Slovenskej republiky.

Okrem všeobecných teoretických vedeckých metód sme použili niektoré základné matematicko-štatistické metódy (napr. metódy popisnej štatistiky). V príspevku sme sledovali rozdiel vo vývoji počtu podnikov v jednotlivých regiónoch Slovenska, ktoré boli reprezentované jeho krajmi. Rozdiely vo vývoji sme sledovali prostredníctvom variačného koeficientu. Tento patrí medzi relatívne miery variability, pretože nevyjadruje variabilitu v pôvodných merných jednotkách, ale ako pomer smerodajnej odchýlky a priemeru, ktorý sa prezentuje v percentách. Hodnota koeficientu potom udáva, o koľko percent sa v priemere odchyľujú jednotlivé hodnoty od aritmetického priemeru (Souček, 2007). Možno ho vypočítať podľa nasledovného vzťahu:

$$Vk = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}{n}} \cdot \frac{1}{\frac{1}{n} \cdot \sum_{i=1}^n x_i}$$

kde: Vk je hodnota variačného koeficientu
 n je počet pozorovaných jednotiek,
 x_i je hodnota indikátora x pre i -tu oblasť,
 $\bar{x}$ je priemerná miera indikátora v celku vyššieho rádu

Pomocou variačného koeficientu možno posúdiť nielen veľkosť rozdielov vo vývoji počtu podnikov, ale je tiež možné tieto rozdiely vzájomne porovnať, prípadne analýzou časových radov variačných koeficientov identifikovať zmenu pozície regiónov z hľadiska počtu podnikov (Hamada, 2014). Regionálne rozdiely vo vývoji podnikov možno merať i štandardnou odchýlkou, ale v prípade ak disparity vyjadrujeme na základe premennej s vyššími hodnotami (napr. celkový počet podnikov) je vhodnejšie ich posúdenie na základe variačného koeficientu (Mičúch & Tvrz, 2015; Monfort, 2008). Navrhovaný postup budeme používať i v našom prípade.

Vyrovňovanie časových radov pomocou trendových funkcií patrí k najčastejšie používaným metódam v prognostike, pomocou ktorých vieme vystihnúť vývojovú tendenciu skúmaného javu. Metódu uplatňujeme pre vytváranie krátkodobých prognóz na niekoľko období dopredu. V modeloch trendu vyjadrujeme závislosť skúmanej premennej od časovej premennej t , ktorá nadobúda hodnoty $t=1,2,\dots,n$. Využívame pritom metódu najmenších štvorcov pre odhad parametrov trendových funkcií lineárnych v parametroch (Mikolaj et al., 2005). Vývoj skúmanej premennej v závislosti od symptomatickej časovej veličiny, môžeme popísať lineárnym trendom. Ide o dvoj-parametrickú funkciu typu:

$$y_t = b_0 + b_1 t + u_t$$

kde: b_0 je východisková konštanta, udáva hodnotu závisle premennej v čase $t = 0$,
 b_1 je parameter, ktorý vyjadruje konštantnú zmenu závisle premennej vyvolanú zvýšením hodnoty časovej premennej, u_t je náhodná zložka modelu.

Prognózu sme uskutočnili na intervale spoľahlivosti 95 %. Interval spoľahlivosti je rozsah, ktorý ohraničuje každú predpokladanú hodnotu, kde sa očakáva, že 95 % budúcich bodov bude spadať do tohto okruhu, ktorý vznikol na základe prognózy (pri normálnom rozdelení).

3. Výsledky

Počet podnikateľských subjektov na Slovensku dlhodobo rastie, a to vo všetkých regiónoch (samosprávnych krajoch). Tento rast je v rámci predmetného výskumu sledovaný na úrovni právnických osôb. Pri fyzických osobách – podnikateľoch (živnostníci, samostatne zárobkovo činné osoby, či samostatne hospodáriaci roľníci

zaznamenávají naopak dlhodobý pokles, jediný rast je v kategórii slobodných povolání v dôsledku rastu kultúrneho a kreatívneho priemyslu na Slovensku a v Európe).

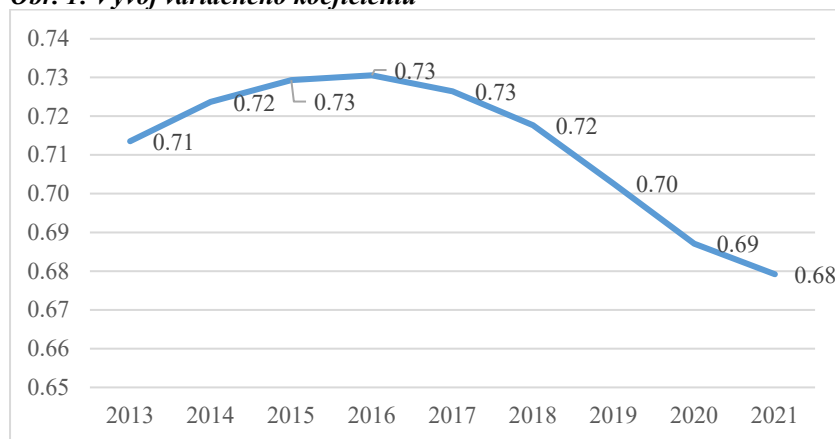
Tab. 1: Vývoj počtu podnikov právnických osôb v jednotlivých krajoch SR

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Bratislavský kraj	57 770	65 420	67 139	70 060	73 432	77 339	80 074	82 547	84 686
Trnavský kraj	13 705	15 811	16 169	17 003	18 182	19 362	20 618	21 764	22 686
Nitriansky kraj	18 341	20 067	20 388	21 172	22 235	23 529	24 733	26 068	26 973
Trenčiansky kraj	13 051	14 186	14 459	15 008	15 816	16 947	17 987	18 860	19 619
Žilinský kraj	16 874	18 824	19 191	20 097	21 221	22 721	24 155	25 646	26 909
Banskobystrický kraj	14 779	16 471	16 720	17 343	18 332	19 507	20 398	21 306	21 859
Prešovský kraj	14 961	16 392	16 791	17 541	18 489	19 728	20 912	22 208	22 930
Košický kraj	17 091	19 954	20 203	20 968	21 859	23 397	24 775	26 056	27 081

Zdroj: vlastný výskum na základe údajov z FinStat (2023)

Ako môžeme vidieť v Tabuľke 1, každý kraj zaznamenal za posledných 10 rokov značný nárast počtu podnikov, pričom ten za obdobie rokov 2013 – 2021 predstavuje viac ako 50%, a to vo všetkých regiónoch. Najnižší dlhodobý rast bol v regiónoch Bratislavského, Banskobystrického a Trenčianskeho samosprávneho kraja na úrovni cca. 46 – 48 %. Naopak najvyšší rast zaznamenal v sledovanom období Trnavský samosprávny kraj, a to až na úrovni približne 65,5%, nasledovaný Žilinským samosprávnym krajom (60%). V absolútnom raste počtu podnikov však v sledovanom období stále dominuje Bratislava, kde pribudlo cca. 27.000 subjektov.

Obr. 1: Vývoj variačného koeficientu

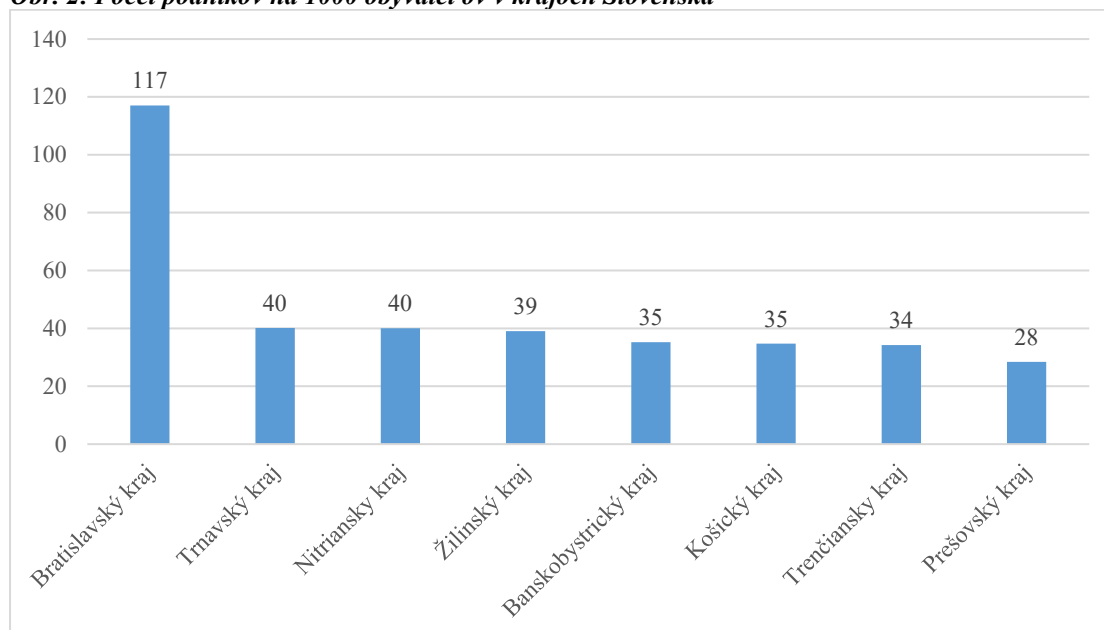
Zdroj: vlastný výskum na základe údajov z FinStat (2023)

Z hľadiska rozdielnosti vývoja počtu podnikov v jednotlivých krajoch Slovenska sme tento sledovali prostredníctvom variačného koeficientu. Ako môžeme vidieť na Obr. 1, variačný koeficient v prvej časti skúmaného obdobia (roky 2013 – 2016) veľmi mierne rástol, následne začal od roku 2016 klesať, pričom tento kontinuálny pokles pokračoval až do konca dostupnosti dát (rok 2021). Pokles bol pritom výraznejší, ako pôvodný rast. Na základe uvedeného je možné dedukovať, že rozdielnosť vývoja (rastu) počtu podnikov v jednotlivých krajoch sa postupne znižuje, čo potvrdzuje vyššie uvedené skutočnosť, že väčšina mimobratislavských regiónov rastie z hľadiska počtu podnikov v relatívnom vyjadrení rýchlejšie ako je tomu v Bratislavskom samosprávnom kraji. Napriek tomu sú rozdiely v početnosti medzi Bratislavou a ostatnými regiónm SR veľmi vysoké a v absolútnej hodnote stále Bratislava prekonáva všetky ostatné regióny Slovenska.

Ak sa pozrieme na vývoj počtu podnikov z hľadiska ich podielu na obyvateľstvo, tak môžeme konštatovať, že v roku 2021 sa opäť potvrdila dlhodobá dominancia Bratislavského kraja, v ktorom na 1000 obyvateľov pripadá až 117 podnikov, čo je 3-krát viac ako priemer Slovenskej republiky. Zároveň z regionálneho hľadiska nasledujú kraje západného Slovenska (Trnavský a Nitriansky kraj). Vo všeobecnosti tiež platí skutočnosť, že čím ďalej od Bratislavy, tým redší je výskyt aktívnych podnikov v rámci Slovenska. Najmenej ich na 1000 obyvateľov pripadá v najväčšom Prešovskom samosprávnom kraji, a to len 28, čo predstavuje len necelých 24% v porovnaní s Bratislavským krajom. Treba však uviesť, že množstvo podnikov so sídlom v Bratislave má svoje reálne

působenie (prevádzky, obchod, distribúciu) aj mimo hlavné mesto po celom území SR, čo teda čiastočne, no len veľmi mierne, kompenzuje túto regionálnu nerovnosť.

Obr. 2: Počet podnikov na 1000 obyvateľov v krajoch Slovenska

Zdroj: vlastný výskum na základe údajov zo Štatistického úradu SR a FinStat (2023)

Z hľadiska prognózovania budúceho vývoja počtu podnikov na Slovensku a v jednotlivých krajoch na základe zostaveného štatistického modelu predpokladáme, že celkový počet podnikov sa bude zvyšovať naprieč všetkými regiónmi Slovenska, a teda aj celkový počet podnikateľských subjektov (právnických osôb) v krajine. Vysoký predpoklad pre dynamickejší rozvoj má predovšetkým Trnavský samosprávny kraj, a to najmä vďaka blízkosti hlavného mesta Bratislava, a teda vďaka efektu tzv. „priťahovania“ k najväčšiemu pólu rastu v krajine. Taktiež rozvoj zrejme podporí vhodná a vybudovaná infraštruktúra, geografická poloha a prítomnosť významných investorov v regióne. Relatívne nárasty v ostatných krajoch však nebudú výrazne zaostávať, nakoľko ich prognózueme v rozmedzí 2,90 – 3,46% ročne. Zároveň z hľadiska absolútnych počtov očakávame aj naďalej najvyšší nárast v Bratislavskom samosprávnom kraji.

Tab. 2: Časová analýza a prognóza vývoja podnikov právnických osôb v krajoch SR

	absolútna zmena	zmena v percentách	prognóza			prognózaný čistý ročný prírastok	
	2013 - 2021	2013 - 2021	2023	2025	2030	absolútny	v %
Bratislavský kraj	26 916	46,6%	91 414	97 825	113 851	3205	2,90%
Trnavský kraj	8 981	65,5%	24 859	27 029	32 455	1 085	3,46%
Nitriansky kraj	8 632	47,1%	28 940	31 059	36 359	1 060	3,00%
Trenčiansky kraj	6 568	50,3%	21 267	22 910	27 017	821	3,14%
Žilinský kraj	10 035	59,5%	29 066	31 504	37 600	1 219	3,24%
Banskobystrický kraj	7 080	47,9%	23 742	25 488	29 855	873	3,01%
Prešovský kraj	7 969	53,3%	24 915	26 906	31 882	995	3,12%
Košický kraj	9 990	58,5%	29 336	31 669	37 501	1 166	3,21%

Zdroj: vlastný výskum na základe údajov z FinStat (2023)

Ak nedôjde k výrazným zmenám v geografickom rozložení investícií, či výraznej zmene regionálnej politiky a dôraznej pomoci menej rozvinutým regiónom v oblasti inovácií a konkurencieschopnosti, nedá sa očakávať, že dôjde k výraznej zmene regionálneho rozloženia podnikov. Ako uvádza napríklad (Urbaniková et al., 2020), inovácie sa stali hybnou silou budúcich príležitostí podnikov. Určitú pozitívnu zmenu môže priniesť investícia

automobilky Volvo v obci Valaliky a tesnej blízkosti druhého najväčšieho mesta Slovenska Košice, ktoré ležia na východe Slovenska, kde rozvoj výrazne zaostáva. Samotná automobilka však stačiť nebude.

Osobitnú pozornosť sme v našom výskume zamerali na Prešovský samosprávny kraj, ktorý je geograficky najväčším regiónom Slovenska a zároveň najmenej rozvinutým regiónom krajiny. Región v sledovanom období rokov 2013 – 2021 zaznamenal kontinuálny rast podnikateľských subjektov PO z kategórie mikropodnikov (do 9 zamestnancov/do 2 mil. EUR obratu) vo všetkých sledovaných odvetviach vrátane poľnohospodárstva, pričom najrýchlejšie rástli služby, priemysel a stavebníctvo.

Tab. 3: Vývoj počtu mikropodnikov v Prešovskom kraji podľa zamerania

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Služby	252	280	312	340	399	446	511	572	612
Poľnohospodárstvo	283	296	307	319	338	357	367	378	387
Priemysel	549	613	644	698	781	872	955	1 030	1 067
Stavebníctvo	1 127	1 240	1 305	1 425	1 572	1 749	1 941	2 073	2 153
Obchod	1 103	1 212	1 252	1 325	1 397	1 472	1 549	1 602	1 616

Zdroj: vlastný výskum na základe údajov z FinStat (2023)

V kategórii stredne veľkých podnikov, t.j. do 250 zamestnancov a do 50 mil. EUR ročného obratu, je vývoj v sledovanom období rokov 2013 – 2021 značne odlišný. V sektore poľnohospodárstva sa rast v roku 2015 úplne zastavil a ostal konštantný až do konca sledovaného obdobia. Veľmi podobne je na tom aj sektor služieb, kde je stav od roku 2014 prakticky nemenný. Priemyselné a stavebné podniky zaznamenali za sledované obdobie rast v rozmedzí 20 – 30%, pričom najvyšší rast mali podniky služieb, a to až o 66%. Ich celkový počet je však v regióne celkovo veľmi nízky, a celkovo len 50 subjektov, čo je najnižší počet zo všetkých sledovaných odvetví v kraji, a teda aj menej ako v odvetví poľnohospodárstva, ktoré je na Slovensku dlhodobo na útlme.

Tab. 4: Vývoj počtu stredných podnikov v Prešovskom kraji podľa zamerania

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Služby	30	35	35	35	41	46	50	51	50
Poľnohospodárstvo	91	97	100	99	99	100	100	99	100
Priemysel	247	266	269	274	278	279	287	292	293
Stavebníctvo	173	184	187	198	205	217	232	237	237
Obchod	159	170	173	173	169	173	173	175	178

Zdroj: vlastný výskum na základe údajov z FinStat (2023)

Z hľadiska hodnotenia vývoja veľkých podnikov v Prešovskom samosprávnom kraji je situácia ešte o čosi odlišnejšia. V odvetviach služieb a poľnohospodárstva za posledných 10 rokov totiž nepribudol žiaden podnik a v sektoroch obchodu a stavebníctva pribudli len 3-4 veľké podniky. Najvýznamnejší nárast bol len v oblasti priemyselnej výroby, kde pribudlo 17 subjektov, čo predstavuje rast o cca. 15% za 10-ročné obdobie. Treba si však uvedomiť, že moderná ekonomika stojí primárne na stabilite malých a stredných podnikov a ich prosperite. Na druhej strane to však svedčí v kraji o tom, že pre veľkých investorov stále nie je región dostatočne zaujímavý. Príčiny môžeme hľadať v nedostatočnej infraštruktúre, nevhodnej štruktúre a kvalifikácii pracovnej sily, slabému prepojeniu vzdelávania a praxe, či odlive mozgov smerom do západných regiónov Slovenska či iných krajín EÚ.

Tab. 5: Vývoj počtu veľkých podnikov v Prešovskom kraji podľa zamerania

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Služby	4	4	4	3	3	3	3	4	4
Poľnohospodárstvo	9	9	9	9	9	9	9	9	9
Priemysel	114	125	125	125	126	128	130	131	131
Stavebníctvo	19	22	19	20	21	22	22	23	23
Obchod	17	18	18	17	17	17	18	19	20

Zdroj: vlastný výskum na základe údajov z FinStat (2023)

Z predmetného hodnotenia vývoja počtu podnikov v Prešovskom samosprávnom kraji vyplýva, že rast je založený primárne na kategórii mikropodnikov. Tu je na mieste otázka, koľko z nich založilo reálne podnikanie a koľko len rieši podnikanie „z dôvodu optimalizácie nákladov“ z dôvodu rastu minimálneho vymeriavacieho základu pre zdravotné a sociálne odvody, ktoré sa podnikaním cez právnickú osobu dajú regulovať, čo však vedie k poklesu počtu živnostníkov, alebo či sa nejedná o podnikanie „z donútenia“, kedy zamestnávateľ „tlačí na zamestnanca“, aby pre neho pracoval ako dodávateľ, čím opäť optimalizuje daňovo-odvodové povinnosti, či ďalšie náklady z titulu zákonníka práce. Po zohľadnení týchto faktov je tak rast podnikateľských subjektov v najmenej rozvinutom regióne Slovenska nedostatočný. Chýba systematická podpora, pričom zjavne nestačí ani príspevok pri začatí podnikania, či pri vytváraní pracovných miest pre dlhodobo nezamestnaných, poskytovaný úradmi práce či konzultačné služby a iná pomoc Národného podnikateľského centra v gescii Slovak Business Agency.

4. Závěr

Celkovo je možné z výsledkov výskumu konštatovať, že počet podnikateľských subjektov na Slovensku dlhodobo rastie a podnikanie tak naberá čoraz na väčšom význame z hľadiska domácej ekonomiky. Najväčšiu časť tvoria malé a stredné podniky, pričom najviac ich je dlhodobo sústredených v hlavnom meste a blízkom okolí. Zvyšné regióny dlhodobo zaostávajú a dynamika rastu podnikov nedosahuje úroveň potrebnú na zmiernenie regionálnych rozdielov v porovnaní s Bratislavským samosprávnym krajom. Príliš pozitívne sa nevyvíja ani situácia v najväčšom a zároveň najchudobnejšom Prešovskom samosprávnom kraji, kde v posledných 10-tich rokoch narastal najmä počet mikropodnikov, pričom v stredných podnikoch bol rast výrazne pomalší a len v niektorých odvetviach a v prípade veľkých podnikov bol rast minimálny, a len v odvetviach priemyslu a stavebníctva. Je tak potrebné reformovať a zlepšiť podmienky z hľadiska kvality podnikateľského prostredia a vytvoriť osobitné nástroje pre podporu podnikania v menej rozvinutých regiónoch Slovenska, nakoľko aktuálna regionálna investičná pomoc či pomoc prostredníctvom nástrojov a národných projektov MPSVaR a MH SR sa javia ako nedostatočné a nekoncepčné. To potvrdzuje aj (Korenková, 2016), ktorá uvádza, že podpora podnikania na Slovensku je nevyhnutná. Zároveň však, ako uvádza (Kučera & Nemeč, 2021), mnohé oblasti hospodárskej činnosti by v súčasnom krízovom období bez podpory z verejných zdrojov prestali fungovať, a preto najmä v dnešnej dobe v dôsledku energetickej krízy, je potrebné dbať na hospodárne, efektívne, účelné, ale najmä efektívne využívanie týchto prostriedkov (Kučera & Nemeč, 2022), čo môže viesť aj k vhodnej podpore podnikateľského prostredia najmä v menej rozvinutých regiónoch.

Literatura

- [1] ÁGH, P., VAVREK, R., DVOŘÁK, M., PÁPUNOVÁ, V., (2021). Economic Evaluation of the Management of Municipal Firms at the Level of Rural Local Self-Governments (Case Study). *Economies*, vol. 9, no. 3, pp. 1-17. ISSN 2227-7099. DOI: 10.3390/ECONOMIES9030130.
- [2] BARTIK, A. W., BERTRAND, M., CULLEN, Z., GLAESER, E. L., LUCA, M., STANTON, C., (2020). The impact of COVID-19 on small business outcomes and expectations. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, pp. 17656–17666. DOI: 10.1073/PNAS.2006991117.
- [3] CHASOVSCI, C. E., NASTASE, C., POPESCU, M., SCUTARIU, A.-L., CONDRA TOV, I.-A., (2021). Human Resources Training Needs in the Small and Medium Enterprises from Cross-Border Area Romania-Ukraine-Republic of Moldova. *Sustainability*, vol. 4, no. 12, pp. 1-28. ISSN 2071-1050. DOI: 10.3390/su13042150.
- [4] FINSTAT, (2023). *Finstat*. [online]. [15.3.2023] Dostupné z: <https://finstat.sk/>.
- [5] GRUENBICHLER, R., KLUCKA, J., HAVIERNIKOVA, K., STRELCOVA, S., (2021). Business performance management in small and medium-sized enterprises in the slovak republic: An integrated three-phase-framework for implementation. *Journal of Competitiveness*, vol. 13, no. 3, pp. 42–58. ISSN 1804-1728. DOI: 10.7441/JOC.2021.01.03.
- [6] HADŽIĆ, M., & PAUNOVIĆ, B., (2021). Strengthening SME competitiveness through financial support. *International Review*, vol. 3–4, pp. 165–170. ISSN 2560-3353. DOI: 10.5937/INTREV2103163H.
- [7] HAMADA, R., (2014). Analýza stavu a vývoja regionálnych disparít v okresoch Trenčianskeho kraja v rokoch 2001 – 2011. *Geographia Cassoviensis*, vol. 8, no. 1, pp. 18–32. ISSN 1804-1728. DOI: 10.7441/joc.2021.01.03.
- [8] HUDÁKOVÁ, J., MAROŠ, M., (2019). Innovation and competitiveness in regions of the Slovak Republic. In *XXII. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách*. Sborník příspěvků. Brno: Masarykova univerzita, pp. 146–152. ISBN 978-80-210-9268-6. DOI: 10.5817/CZ.MUNI.P210-9268-2019-18.
- [9] KORENKOVÁ, M. (2016). Business in Slovakia. *International Scientific Conference on Region in the Development of the Society*. Sborník příspěvků. Brno: Mendelova univerzita, pp. 459-469. ISBN 978-80-7509-459-9.
- [10] KUČERA, J., NEMEC, J., (2021). Financovanie športu z verejných prostriedkov v Slovenskej republike. *Acta Aerarii Publici*, vol. 18, no. 1, pp. 4-23. ISSN 1336-8818.

- [11] KUČERA, J., NEMEC, J., (2022). Allocation of Public Funds from The State Budget to The National Sports Associations in Slovakia. *SciPap 2022*, vol. 30, no. 1, pp. 1-13. ISSN 1211-555X. DOI: 10.46585/SP30011405.
- [12] LINCÉNYI, M., KABÁT, L., FABUŠ, M., (2021). Sustainability of print media in the Slovak Republic with regard to the economic and technological development. *Sustainability*, vol. 13, no. 22. ISSN 2071-1050. DOI: 10.3390/SU132212876.
- [13] LIU, R., (2020). Research on the Export Development of Small and Medium-sized Enterprises Cross-border E-commerce: Based on SWOT analysis. In *2020 International Conference on Big Data Economy and Information Management (BDEIM)*. Sborník příspěvků. Zhengzhou: IEEE, pp. 112–115. DOI: 10.1109/BDEIM52318.2020.00035.
- [14] MIČÚCH, M., TVRZ, S., (2015). *Konvergenca slovenských regiónov v pokrízovom období pokračuje: analytický komentár NBS*. [online]. [15.3.2023] Dostupné z: http://www.nbs.sk/_img/Documents/_komentare/AnalytickeKomentare/2015/AK23_konvergenca.pdf.
- [15] MIKOLAJ, J., KLUČKA, J., VANČO, B., (2005). *Plánovanie a prognostika*. Košice: Multiprint. ISBN 80-969148-3-9.
- [16] MONFORT, P., (2008). *Convergence of EU regions – Measures and evolution*. [online]. [18.3.2023] Dostupné z: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/work/200801_convergence.pdf.
- [17] MURA, L., BULECA, J. (2012). Evaluation of Financing Possibilities of Small and Medium Industrial Enterprises. *Procedia Economics and Finance*, vol. 3, pp. 217–222. DOI: 10.1016/S2212-5671(12)00143-8.
- [18] MURA, L., KLJUČNIKOV, A., (2018). Small businesses in rural tourism and agro tourism: Study from Slovakia. *Economics and Sociology*, vol. 11, no. 3, pp. 286–300. ISSN 2071-789X. DOI: 10.14254/2071-789X.2018/11-3/17.
- [19] MYSLIMI, G., KRISDELA, K., (2015). Impact of SMEs in economic growth in Albania. *European Journal of Sustainable Development*, vol. 5, no. 3, pp. 151–158. ISSN 1913-9071. DOI: 10.14207/ejsd.2016.v5n3p151.
- [20] RAO, P., KUMAR, S., CHAVAN, M., LIM, W. M., (2021). A systematic literature review on SME financing: Trends and future directions. *Journal of Small Business Management*. ISSN 1540-627X. DOI: 10.1080/00472778.2021.1955123.
- [21] SANJEEWA, C., (2021). Impact of Global Value Chain on the Performance of Small and Medium-sized Enterprises. *SSRN*, pp. 1-11. DOI: 10.2139/ssrn.3939299. [online]. [12.3.2023] Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3939299
- [22] SOUČEK, E., (2007). *Statistika pro ekonomy*. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu. ISBN 978-80-86730-066.
- [23] STACHO, Z., STACHOVÁ, K., VAREČKOVÁ, L., MATUŠOVÁ, J. G., (2021). Direction of businesses operating in Slovakia to develop key managerial competencies. *Production Engineering Archives*, vol. 27, no. 4, pp. 291–295. ISSN 2353-7779. DOI: 10.30657/PEA.2021.27.39.
- [24] ŠTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY, (2023). *DataCube*. [online]. [23.3.2023] Dostupné z: <https://datacube.statistics.sk/>.
- [25] URBANÍKOVÁ, M., ŠTUBŇOVÁ, M., PAPCUNOVÁ, V., HUDÁKOVÁ, J., (2020). Analysis of Innovation Activities of Slovak Small and Medium-Sized Family Businesses. *Administrative Sciences*, vol. 10, no. 4, pp. 80. ISSN 2076-3387. DOI: 10.3390/ADMSCI10040080.

Příspěvek byl zpracován v rámci grantu VEGA 1/0466/21 Hodnotenie kvality podnikateľského prostredia na Slovensku s akcentom na vstup do podnikania v pred a po-pandemickom období a grantu KEGA 029UKF-4/2022 Príprava štruktúry a obsahu predmetu, učebnice a e-learningového kurzu "Podnikateľské zručnosti" pre neekonomické študijné programy s fokusom na online prostredie.